

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська юридична академія», 2019

Ювчиця Ольга В'ячеславівна

аспірантка кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: д.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Андронов Ігор Володимирович

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ТА БЕЗСТОРОННІСТЬ СУДУ ЯК СКЛАДОВІ ПРАВА ОСОБИ НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД

Положення суду у державі і суспільстві є вагомим показником рівня законності у державі, демократичного розвитку суспільства, гарантованості прав і свобод громадян. Чого чекають громадяни звертаючись до суду для вирішення спірної ситуації? Насамперед, вони чекають справедливості та об'єктивності вирішення справи. Так, справедливий судовий розгляд справи об'єднує в собі декілька аспектів: вільний доступ до суду, розумний строк судового розгляду, незалежність та безсторонність суду, рівні можливості сторін у судовому процесі тощо. Окреме місце у цій системі посідають незалежність та безсторонність суду як гарантії забезпечення об'єктивного та неупередженого ставлення судді до вирішення справи.

Слід зазначити, що висока соціальна цінність принципу незалежності суддів і підпорядкування їх тільки закону універсальна та не обмежується рамками тільки одного державного утворення. Як відомо, Загальна декларація прав людини від 1948 р., Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 1966 р. Зокрема, Загальна декларація прав людини визначає, що всі люди рівні перед законом і мають право без будь-яких відмінностей на рівний захист закону [1]. Положеннями статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права встановлено, що кожен має право при визначенні його права та обов'язків у будь-якому цивільному процесі на справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону [2]. Статтею 6 Конвенції про захист прав людини

і основоположних свобод визначено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [3]. Тому завжди є актуальним значення і наукових робіт у цій сфері, заснованих не тільки на теоретичних дослідженнях, але, насамперед, таких, що спираються на статистичний та соціологічний матеріал, на аналіз практики застосування нових законодавчих норм у суді, на дослідженні як позитивних так і негативних їх сторін, а також обґрунтування припущень по вдосконаленню законодавства.

Надаючи характеристику принципу незалежності суду треба зазначити, що рівень його втілення в реальну дійсність залежить не тільки від повноти нормативного закріплення. Значний вплив тут здійснюють національні правові традиції, які існують у державі, особливості еволюції правової системи, рівень правосвідомості у суспільстві, менталітет громадян та інше.

Незалежність суду не тільки передбачає широкі права судді при здійсненні правосуддя у цивільному процесі, але і накладає на нього відповідні обмеження, які покликані не допустити всюдозволеність. При чому, самообмеження, яке, як правило, не піддається законодавчому врегулюванню, не поступається за вагомістю прямим нормативним обмеженням.

Також треба зазначити, що незалежність крім зовнішнього аспекту (неприпустимість будь-якого втручання на суддю при здійсненні правосуддя у цивільному процесі) має також важливий внутрішній аспект, який проявляється у психологічному відношенні судді до справи, яка розглядається, до сторін спору, і важко піддається як правовому врегулюванню, так і контролю з будь-якої сторони. Вимога безсторонності призначена мінімізувати вплив особистого, психологічного фактору на результати розгляду справи суддею чи суддями (при колегіальному розгляді справи). Однак

в силу переважно етичного характеру зазначена вимога не може виключити вплив вказаних факторів на здійснення правосуддя.

Для того щоб розібратися у вищевказаних питаннях доречно буде навести думку Ю. М. Грошового, який зазначає, що незалежність суддів, будучи моральною вимогою, зверненою не тільки до суддів, а і до суспільства, органів виконавчої влади, є окремим блоком механізму моральних начал у судовій діяльності [4]. Моральним орієнтиром суддівської діяльності має бути повага честі і гідності всіх учасників цивільного процесу і здійснення правосуддя на засадах їх рівності перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак [5]. Це означає, з одного боку, що правове положення будь-якого учаснику процесу визначається лише його процесуальним статусом – позивач, відповідач, третя особа, прокурор, органи державної влади та органи місцевого самоврядування та інші, і жоден з учасників процесу, фізична це особа чи юридична, не має переваг чи пільг у процесуальному положенні. Жодна з ознак, притаманних, тій чи іншій стороні, не може стати вирішальною для прийняття суддею рішення у справі.

Також, як слушно зазначає у своїх дослідженнях В. Б. Татаренко, особливу увагу треба звернути на відповідність українського законодавства європейським нормам і стандартам, що виявляються через правозастосовну практику, розвиток сучасних методів тлумачення нормативно-правових актів, застосування принципів права ЄС в українських судах, а також забезпечення ефективності застосування адаптованого законодавства [6].

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок про те, що незалежність суддів є невід'ємним атрибутом судової влади. Реально не забезпечивши незалежність суддів, не можна реалізувати ефективний судовий захист прав і свобод людини. Для цього необхідно підвищити авторитет суддів і судової системи в Україні, якісно вирішити питання кадрового забезпечення суддівського корпусу, створити умови прозорості і демократизації процедури

добору кандидатів, їх фахової підготовки. Крім того, необхідно удосконалити цивільне процесуальне законодавство про незалежність та безсторонність суддів, підвищити гарантії реалізації прав і обов'язків суддів.

Список використаної літератури:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята в резолюції 217A (III) Генеральної асамблеї від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий Організацією об'єднаних націй 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод прийнята Радою Європи 04 листопада 1950 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Грошевой Ю. М. Моральность правосудия // Етичні та правові проблеми забезпечення незалежності суддів: Матеріали міжнар. наук-практ. семінару, 30-31 березня 2005 р.; м. Харків/ Редкол. В. В. Сташис та інші – Х.; К., 2006. С. 11-20.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV (у редакції від 04.11.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
6. Татаренко В. Б. Євроінтеграційні процеси в судовій владі України [Електронний ресурс] / В. Б. Татаренко // Наук. пр. Чорномор. держ. унів. ім. П. Могили. – Серія «Політологія». – 2009. – Т. 122. – Вип. 109. – С. 115-120. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2009_122_109_24.

Коцюба Тетяна Миколаївна

*експерт Громадського центру правосуддя Одеської області,
юрист, студентка 1 курсу магістратури факультету цивільної та
господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ, ЩО ВИЗНАЧАЄ УМОВИ ДОСТУПУ ДО ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА

Адвокатура в Україні, яка з перших днів проголошення незалежності відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного захисту прав людини в нашій державі, на даному етапі судової реформи стала чи не основним об'єктом уваги. Кардинальні зміни